

Comentariul operei O scrisoare pierduta de I.L. Caragiale - partea a treia

Pentru ca orice stil poate sa fie "potrivit", fie catalogat ca "inalt" sau "umil", intreaga opera a lui Caragiale, de la scrierile din tinerețe, cu o compozitie studiata, si pana la textele de structura necanonica, la limita dintre genuri, imprastiate prin periodice, constituie o continua exploatare a resurselor expresive in zonele obscure, cazute in desuetudine, ale discursului: retorism jurnalistic ori avocatesc, oratorie politica naucitoare, clisee poetice din cele mai comune sau stereotipii epistolare etc. In aceasta consta in definitiv originalitatea artei caragialene, noutatea ei paradoxala, pusa in evidenta de exegeza ultimelor decenii (Al. Calinescu, Fiorin Manolescu s.a): scriitorul "inoveaza" reinviind structuri depasite, considerate minore, de bas etage, formule stilistice iesite din uz Tendinta sa este dea reactualiza inactualul, experimentandu-i productivitatea litarara, polemizand in aceiasi timp cu conventia pe cale de a se instala, pentru ca are, ca nimeni altul in veacul sau, constiinta acuta a istoricitatii si vitezei de perimare a acesteia.

Clasicitatea comediilor lui Caragiale nu exclude latura lor documentara Desi, de-a lungul a mai bine de un secol, si-au dezvoltat un sens al actualitatii perpetue, ele izvorasc dintr-un dialog direct cu prezentul, ca si comedilografia lui Alecsandri. Pieseile traiau, la premiera din relatia cu o realitate familiara publicului: periferia Bucurestilor anilor saptezeci-optzeci, abdicarea fortata a lui Cuza republica de la Ploiesti, razboiul de independenta alegerile din 1883 si problema modificarii constitutiei, etc.

pentru ca aspiratiile lor erotice nici nu intampina piedici si nici nu vizeaza o evadare imposibila din mediul originar. De un bovarism politic sufera in schimb barbatii din primele doua comedii, sedusi de lectura ziarului, principala lor obligatie civica indeplinita cu evlavie. Jupan Dumitrache, Ipingescu si Conul Leunida citesc ritualic gazeta reducand textul la o elementara inteligibilitate si sfarsesc prin a nu afla nimic in plus fata de ceea ce stiau deja Delirul demagogic al gazetelor nu este pentru ei sursa de informatie, ci un mod de a se recunoaste ca "popor", ca "ai nostri", ca oameni cumsecade "ca mine si ca dumneata".

Este o clasa dinamica in ascensiune economica si sociala care participa la constituirea unei societati noi, fara dificultate, pentru ca lipseste rezistenta vechilor continuturi. Titirica ipistatul si Leunida se sprijina instinctiv pe prestigiul unor idei ca "poporul suveran", progres, revolutie familie, republica etc. si se confrunta cu o abstracta "reactiune", inteleasa mitologic, in afara oricarei doctrine de partid, si invinuita de toate relele, dar se straduiesc sa-si extraga din aceasta solidarizare teoretica propriul lor beneficiu.

Dumitrache isi extinde proprietatea iar "meremetul caselor", care prijeluieste imbroglio-ul noptii furtunoase prin inversarea numarului de la poarta sfarseste prin a-i furniza o alianta profitabila cu un tanar de mare viitor. La fel, conul Leunida viseaza la o republica - "garantiune a tuturor drepturilor", care sa-i asigure o leafa buna scutita de impozit si anulara datoriilor, dar si vechea pensie, ca drept deja castigat.

Calinescu observa (in *Domina bona*) ca "apelul la casta ai nostri nu este altceva decat un instrument de promovare personala", iar morala adesea invocata "inseamna operatie